

Okolnosti vylučující protiprávnost seminář 20. 10. 2020

Trestní odpovědnost

Okolnosti vylučující protiprávnost

= okolnosti, které tu jsou v době spáchání trestného činu a které způsobují, že čin není trestným, protože **není protiprávní**

- **krajní nouze**
- **nutná obrana**
- **svolení poškozeného**
- **přípustné riziko**
- **oprávněné užití zbraně**

Trestní odpovědnost

Okolnosti vylučující protiprávnost

Krajní nouze

jednomu zájmu chráněnému trestním zákonem hrozí porucha, která může být odvrácena jen poruchou druhého zájmu
k činu je oprávněn každý, i ten, jehož zájmy ohroženy nejsou (pomoc v nouzi)

Odvrácení nebezpečí

- hrozící zájmu chráněného trestním zákonem = útok na objekt
- nebezpečí hrozí přímo = vývoj událostí směřuje rychle k poruše, nebo sice nepokračuje, ale jsou splněny všechny podmínky pro to, aby porucha nastala a splnění zbývajících je věcí náhody, která se může kdykoli a s velkou pravděpodobností stát
- nebezpečí není možno odvrátit jinak (subsidiarita) = zraněného může odvést řidič, který není podnapilý, rozbití okénka namísto vstupních dveří chaty, preference útěku před útokem, pokud je možný
- **nutno posoudit, zda nebezpečí bylo možno odvrátit ještě před porušením zájmu chráněného trestním zákonem, kterému nebezpečí hrozilo**
- ten, komu hrozí, je není povinen snášet (voják, plavčík, hasič) = podmínku je však nutno vykládat vždy s ohledem na konkrétní podmínky (velitel horské služby neposkytne záchranu bez patřičné výbavy)

Trestní odpovědnost

Okolnosti vylučující protiprávnost

- princip proporcionality = nesmí být způsoben následek stejně závažný nebo závažnější než ten, který hrozil, tzn. **nelze připustit záchranu jednoho zájmu chráněného trestním zákonem obětováním rovnocenného zájmu**

Exces z krajní nouze

Intenzivní exces – způsobený následek je stejně závažný nebo závažnější než ten, který hrozil

Extenzivní exces – jednání nebylo provedeno v době, kdy nebezpečí bezprostředně hrozilo (předtím nebo potom)
nebezpečí bylo možno odvrátit jinak
byla tu povinnost nebezpečí snášet

Trestní odpovědnost

Okolnosti vylučující protiprávnost

Nutná obrana

= specialita ve vztahu ke krajní nouzi

Podmínky

přímo hrozící nebo trvajícím útokem

útok směřuje proti zájmu chráněnému trestním zákonem

nesmí být zjevně nepřiměřená způsobu útoku (exces)

ad 1) **útok** je úmyslné protiprávní jednání člověka, jež je nebezpečné pro společnost, útok je jedna ze specifických forem nebezpečí, útok nemusí být trestným činem a nemusí být veden osobou trestně odpovědnou, útočníkem je vždy člověk, a proto útok poštvaného zvířete je útokem

přímo hrozící útok = porušení chráněného zájmu má dojít v úzké časové a zpravidla také místní souvislosti, s obranou není nutné čekat až útok začne, může jít i o výhrůžku osoby známé svou násilností

trvajícím útokem = do doby než je ukončen, pak již není nutná obrana přípustná

Trestní odpovědnost

Okolnosti vylučující protiprávnost

-přiměřenost (vztah založený na intenzitě útoku a obrany)

exces extenzivní – obranné jednání je provedeno v době, kdy útok ještě bezprostředně nehrozí, nebo již byl ukončen,

exces intenzivní – obrana byla zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

Trestní odpovědnost

Okolnosti vylučující protiprávnost

Svolení poškozeného

jednání na základě **svolení osoby**, jejíž zájmy, o nichž tato osoba může bez omezení oprávněně rozhodovat, jsou činem dotčeny.

Svolení musí být dáno **předem nebo současně s jednáním osoby páchající čin jinak trestný**, dobrovolně, určitě, vážně a srozumitelně; je-li takové svolení dáno až po spáchání činu, je pachatel beztrestný, mohl-li důvodně předpokládat, že **osoba uvedená v odstavci 1 by tento souhlas jinak udělila vzhledem k okolnostem případu a svým poměrům**.

Život a zdraví

-zásahy do těchto zájmů přípustné nejsou

Výjimka:

svolení k lékařským zákrokům, které jsou v době činu v souladu s právním řádem a poznatky lékařské vědy a praxe

Trestní odpovědnost

Okolnosti vylučující protiprávnost

Přípustné riziko („bez rizika není pokrok“)

Podmínky

- výkon celospolečensky prospěšné činnosti
- výkon této činnosti probíhá v rámci zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce
- výkon v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi

Přípustné riziko není

- činnost ohrozí život nebo zdraví člověka, aniž by dal předchozí souhlas podle zvláštního právního předpisu
- výsledek, k němuž směřuje, zcela zřejmě neodpovídá míře rizika,
- provádění této činnosti zřejmě odporuje požadavkům jiného právního předpisu, veřejnému zájmu, zásadám lidskosti nebo se přičí dobrým mravům.

Okolnosti vylučující protiprávnost

Oprávněné užití zbraně

- pouze v souvislosti se služebním užitím zbraně (Policie ČR, obecní policie, vojenská policie, Armáda ČR aj.)
- individuální užití zbraně – nutná obrana